

Zaključci sa video konferencije „Nužnost kreiranja novog seta mjera za saniranje ekonomskih posljedica pandemije koronavirusa“ održane 03.06.2020. godine

Učesnici konferencije: prof. dr. Vjekoslav Domljan, prof. dr. Ante Domazet, prof. dr. Matej Živković, prof. dr. Aziz Šunje, prof. dr. Nikolina Obradović, Amir Zukić – ministar za razvoj, poduzetništvo i obrt FBiH, Zlatan Vujanović – ministar trgovine FBiH, Goran Miraščić – savjetnik premijera Vlade FBiH, Ljubiša Đapan – direktor Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Aner Žuljević – delegat u Domu naroda Parlamenta FBiH, Elvir Karajbić - zastupnik u Predstavničkom domu Parlamenta FBiH, Adis Arapović - zastupnik u Predstavničkom domu Parlamenta FBiH, Snježana Koepruner – GS tvornica mašina Travnik, Safudin Čengić – Centrotrans-Eurolines Sarajevo, Muhamed Pilav – Unipromet Sarajevo, Indira Omeragić – MI99 Gradačac i Adnan Smailbegović – predsjednik UPFBiH.

Uvodničar: prof. dr. Vjekoslav Domljan

Moderator: Mladen Pandurević, direktor UPFBiH

Učesnici konkurencije su zaključili da većina zemalja svijeta, a među kojima i BiH, nije adekvatno reagirala na pojavu pandemije koronavirusa. Djelimično je to razumljivo pošto se BiH oslanja na režim valutnog odbora, pa nije u mogućnosti monetarnu politiku i politiku deviznog kursa za svladavanje negativnih eksternih šokova, nego naglasak staviti na fiskalnu politiku (koja opet traži vrijeme za provođenje procedura) i finansijsku politiku, koje nisu bile dovoljno pripremljene za djelovanje u odnosnim situacijama.

Svi učesnici konferencije su jednoglasno zaključili da su hitno mora pristupiti kreiranju novog seta mjera za saniranje ekonomskih posljedica pandemije koronavirusa. Identifikovane mjere koje je potrebno donijeti su:

1. Kratkoročne mjere:

a) mjere za poboljšanje likvidnosti

- Davanje poticaja privredi targetiranim prema djelatnosti, geografskom području, tržišnim uslovima i dr.
- Očuvanje likvidnosti preduzeća kroz izmjene Zakona o PDV-u (pomjeranje rokova za plaćanje poreza i akciza, kao i uvođenje obročnog plaćanja istih, akontacija na plaćanje poreza na dobit, brži povrat i sl.)
- Smanjenje fiskalnog opterećenja preduzeća (ukidanjem i racionalizacijom određenih parafiskaliteta)

b) mjere za povećanje zaposlenosti:

- angažovanje sredstava Fonda za osiguranje od nezaposlenosti
- ublažavanje (smanjenje) strukturnoga nesklada između ponude i potražnje radne snage.
- Usklađivanje ponude sa potražnjom radne snage kvantitativno i kvalitativno

c) povećanje otpornosti i održivosti privrede

- Mjerama za poticanje potrošnje
- Podizanja konkurentne sposobnosti domaćih preduzeća
- Repozicioniranje firmi u globalnim lancima vrijednosti u skladu sa trendom povećanja nacionalnog pristupa
- Povećanje izvoza

2. Srednjoročne mjere:

- Podržavati transfer i unaprjeđenje tehnologija i poboljšanje vještina uvođenjem centara izvrsnosti na razini regija/kantona
- Povećanje razina štednje i investicija uvođenjem novih institucija, instrumenata i mehanizama
- Uvođenje politika politika produktivnosti i lanaca vrijednosti
- Zakonska reforma oblasti javnih prihoda
- Usvajanje inicijative Udruženja poslodavaca FBiH „20+5+6“ koje će rezultirati smanjenjem nezaposlenosti, povećanjem plaća, smanjenjem troškova poslovanja, smanjenjem sive ekonomije, poboljšanjem fiskalne discipline, pojednostavljenjem i smanjenjem administrativnih procedura i harmonizacijom propisa i usklađivanjem sa Direktivama EU.

3. Dugoročne mjere:

- Unapređenje i diverzifikacija finansijskog sektora (uvođenje štedno-kreditnih zadruga)
- Uvođenje inovacijskog sistema i inovacijske politike u funkciji jačanja istraživačko-razvojnih aktivnosti i povezivanja privrede i naučno-istraživačkih institucija (formiranje Fonda za tehnologiju, istraživanje i razvoj FBiH i kantonalnih naučno-tehnoloških centara)
- Digitalizacija javne uprave i poslovanja privatnih preduzeća
- Racionalizacija tekuće javne potrošnje i povećanje javnih investicija, restrukturiranje javnih preduzeća i otklon od političkog uticaja od stranaka na vlasti
- Jačati zaštitu intelektualnog vlasništva
- Pružati podršku ekološkim inovacijama u privatnom i javnom sektoru
- Osigurati zaštitu i funkcioniranje kritične infrastrukture, razvijati vještačku inteligenciju i njenu primjenu, podržavati razvoj hladnih lanaca vrijednosti, itd.

Također je zaključeno da se trebaju održati hitne sjednice Vijeća ministara BiH, Vlade Federacije BiH, Parlamenta BiH i Parlamentarne skupštine FBiH na kojima će se razmatrati prijedlog novog seta mjera, te da se formiraju tijela koja će biti u stalnom zasjedanju a koja će sačinjavati predstavnici izvršne i zakonodavne vlasti, Udruženja poslodavaca FBiH, sindikata i akademske zajednice. Pored toga, potrebno je formirati stručne grupe koje će sačinjavati poslodavci iz određene djelatnosti koje će predlagati mjere specifične za određenu privrednu granu.

Identifikovana su i tri pravca istraživanja koja je potrebno poduzeti kako bi se kreirao kvalitetan set mjera za saniranje ekonomskih posljedica koronavirusa, i to:

- Analiza mjera fiskalne i finansijske politike koje je neophodno kreirati i usvojiti
- Analiza mjera socijalne politike koje će doprinijeti rastu privrede i zaposlenosti
- Analiza mjera politike subvencioniranja privrede.

Podvlačimo da je najveća opasnost u tome da kombinacija zdravstvene krize, kad ljudi umiru, i ekonomske krize, kad ljudi ne rade, potkopa legitimnost države i pogorša već postojeće probleme zbog čega može biti izuzetno teško vratiti društvo u manje-više stabilnu socijalnu ravnotežu utoliko više što zdravstvena i ekonomska kriza mogu lako i brzo postati politička i ustavna kriza.